PROTESTANS PAP.

GYAKORLATI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelenik havonként 2—3 iven.

Előfizetési ára:
egész évre 4 forint, fél évre 2 forint, negyed évre 1 forint. Egyes számok ára 40 kr.

Kiadók és felelős szerkesztők:
Lágler Sándor ev. pap, Kálmán Dezső ev. ref. pap,
Kölesden, Tolna vm.

Ötödik évfolyam. 9. szám. Kölesd, szeptember, 1884.

III. Zsoltár.

Dallam: Goudimél.

Óh mily sok az ellen,
Uram, hived ellen
Kik vakmerőn felkelnek!
Mily sok hitlen mondja:
Nincsen reám gondja
A megmentő Istennek!
Pedig Te vagy vértem,
A kihez ha tértem,
Védett aczél kebeled;
Pedig Te vagy nékem
Büszke dicsőségem,
Ki homlokom emeled!

Hozzád ha esengtem,
Meghallgatál engem
Szent Sionod ormirúl;
Reggel avagy este,
Hiven fölkereste
Lelked, lelkem' vigaszúl;
S' én bizalom-telten
Aludtam és keltem,
Mert oltalmam Te valál.
S' bár bősz népek árja
Vesztem' lesse — várja,
Hived, Uram, bátran áll!

Állj fel Uram, talpra,
S' itéletet tartva
Jövel minél hamarább!
Állj ki, Uram, harczra,
Verd a hitlent arczba,
Tördeld ki bősz agyarát!
Mert a jót kimentni
Nem jő senki, senki,
Más védelmet nem talált;
Ámde gondom nincsen,
Mert velem az Isten,
Ki szabadít és megáld!*)

Kolosy Elvira.

Papi hivatal és képviselői mandatum.

Az „Ev. egyház és iskola" egyik számában valaki nem rég azon kérdést vetette fel: prot. papi hivatalunk és az országos képviselőség nem-e incompatibile quid? vagy ha megengedhetőnek véljük is a képviselői mandatum elvállalását: mily formalitások mellett adjuk meg a papnak ez engedélyt?

Világitsuk meg a kérdést a „Prot. Pap"-ban is.

Általános szempontból tekintve a dolgot, úgy hiszem, itt összeférhetlenségről nem lehet szó. Az országos törvény az incompatibilitás kérdésében már intézkedett s a képviselői állással összeférhetlen hivatalok közé a papi hivatalt nem vette fel. Nem is hiszem, hogy akadna valaha országgyűlés, mely a papokat kebeléből kizárni még csak meg is kisértené; hisz a pap minden kormánytól annyira független hivatalt visel, hogy ha bele is választatik a törvényhozói testületbe: személyes érdeke votumát soha be nem folyásolhatja. Az országos törvény tehát ezen incompatibilitást sohasem fogja kimondani.

*) Örömmel közöljük a zsoltáros költőnő e szép művét, reményünk van, hogy időnként többel is kedveskedhetünk t. olvasóinknak. Mint értesülve vagyunk, már negyedrészben megirta a kedves zsoltáros — és pedig mind magyar méreten — Dávid örökségét, mikhez a dallamokat, — részint saját szerzeményeiből, részint a XVI. százi reformátorokéból — Kálmán Farkas alkalmazza. Isten áldása legyen a nemes munkán! Valóban a legnagyobb örömmel üdvözölheti az egész magyar prot. közönség az ifjú leányt, kit Isten azzal koronázott meg, hogy eképen énekelje — Dáviddal — az Ő dicsőségét! *Szerk.*

Van azonban e kérdés latolgatásánál másik tényező is, melyre a dolog természetéből folyólag okvetlenül kell reflektálnunk. E tényező az egyház. Ez igenis fontolóra veheti azon kérdést, vajjon megengedheti-e a papnak, hogy évekre elhagyhatja azon nyájat, melyet az egyház akár kinevezés, akár az önkormányzatból folyólag szabadválasztás útján reá bizott, hogy annak erkölcsi őre, vezére, hű sáfárja legyen? De tudtommal az egyház mint autonom törvényhozótestület e kérdéssel még nem foglalkozott, vagy ha valaha foglalkoznék is vele, nem hiszem, hogy az összeférhetlenséget valaha kimondaná, mert vannak egyes gyülekezetek érdekeinél magasabb általános egyházi érdekek is, melyek kiválóbb férfiaink szakértelmének közreműködését az országházban mindig kivánatossá fogják tenni. Érdekes volna talán egyházi férfiaink törvényhozói működését az országgyűlési naplók alapján külön sorokban figyelemre méltatni, azonban ehhez kellő adatmennyiség, idő meg tehetség is szükségeltetik, de igen jól emlékszem, hogy — midőn hazánkban hosszú szenvedés és elnyomatás után az alkotmányos élet ismét megindult: az országgyűlés akkor egy Révészt büszkén vallotta tagjának s midőn később a 68-iki viszonossági törvény — mely bizony nagy haladás volt — meghozatott, a sok jeles név között ott tündökölt egy Székács, egy Geduly neve is. Ki tagadná, hogy ők az egyháznak és hazának ott is nagy szolgálatott tettek?

A felsőház reformjáról is mind hangosabban és sürűbben beszélnek. Itt nem irunk politikát, de az a reform előbb utóbb meglesz, mert meg kell lennie. Erre vonatkozólag sok tervet olvastam már, de a prot. egyház főpásztorairól egy sem feledkezik meg. Még a jövő titka, hogy milyen lesz majd akkor az a felsőház, de erős meggyőződésem, hogy ott a prot. egyháznak is positiója lesz. Én tehát egyházunk férfiai előtt sem az alsó-, sem a felsőház kapuit nem kivánnám bezáratni.

Igaz, az a mindennapi élet sokszor igen csunya ruhát ölt magára és azok a mi képviselői választásaink jelenleg sok helyütt oly spectaculumokká fajultak, hogy a jobb érzelmű ember undorral fordul el tőlük. Nem az eszmék harczát látjuk, melyben a tiszta meggyőződés meggyőződés ellen küzd, hanem igenis látunk személyeskedést, vad szenvedélyt és népbutitást. Valamennyi növény közt a leggyorsabban a bolondgomba nő, de túltesznek rajta a képviselőválasztási időben elvetett, kikelt s megemésztett ostobaságok. És

a hol ezek nem fognak, ott járja aztán a becsmérlés, a bor és pálinka nemtelen eszköze. Ki csodálná, ha ilyenkor aztán a bunkósbot meg a kő is argumentumokká válnak és a „tisztelt választók“ egymást véresre capacitálják.

Ilyen elemek közt persze a papnak semmi keresni valója nincsen és ilyen piszokkal az ő állása és hivatala igenis összeférhetlen. De ebből még nem következik az, hogy a választások mind ilyenek és ott is, hol ilyenek, ily szomorúak maradjanak. Azon élő szervezet, mely a rajta ütött sebet önerejéből kigyógyitni nem képes, az veszni indult, és ha a mi társadalmunk az ilyen elvadulásokból elvégre is kibontakozni nem birna, akkor saját magunk ásnók alá szabadságunkat és mint önálló nép lehetlenné tennők magunkat saját hazánkban. Nézetem szerint itt törvény nem segithet, de segithet igenis azoknak becsületérzete, kik mandatumra aspirálnak. Vessük meg a nemtelen eszközöket s legyen nekünk több a haza jóléte s jóhirneve mint saját hiúságunk, és választásaink ismét vissza fognak térni a tiszta meggyőződés medrébe. Fog-e valaha teljesülni e szép álom? Miért ne? Hisz vannak még ilyen — józan kerületeink és ilyen — okos jelölteink: miért ne fogna egyszer a jópélda is? De annyi bizonyos, hogy állása komolyságát megértő pap csak a jópéldák közt foglalhat helyet.

Mindezekért én a képviselőséget a papi hivatallal összeférhetlennek nem tartom, de mégis sok feltételhez kivánnám azt kötni.

Először is mindenek előtt tekintse saját gyülekezetét. Erre a pályára készült, erre a térre esküvel kötelezte magát, e pályán értékesitse ismereteit s minden erkölcsi erejét és tartsa gyülekezetét azon nyájnak, melynek hű pásztora kell, hogy legyen. Ezen nyáját évekre elhagyni, vagy segédre bizni (mert ezt a szomszédra bizni én megengedhetlennek tartom): ez olyan dolog, hogy kétszer is meg kell azt fontolni. A gyülekezet papot választott magának és nem képviselőt s követelheti is, hogy papi kötelességét teljesitse is. Ezért a pap csak akkor vállalkozzék képviselőségre, ha egyháza iránti magosabb tekintetek ez áldozatot tőle és gyülekezetétől kivánják. De épen azért

Másodszor vállalkozzék ez áldozatra csak akkor, ha van olyan fényes tehetsége, hogy képviselői működése fényt árasszon saját gyülekezetére s egyházára is és ha — s ezt különösen hangsúlyozom — nem ő keresi a kitüntetést, hanem a közbizalom ke-

resi fel őt, értve a közbizalom alatt nem csinált hangulatot, hanem az igazi tisztelet és hódolat nyilvánulását. A mely gyülekezetnek ilyen papja van, azt nem féltem attól a három évtől, melyben a pap a káplán által fogja azt igazgatni s attól sem félek, hogy az ilyen pap a közbizalom által elhagyja magát kapatni s vissza nem tér rendes működése körébe, mihelyt ennek szükségét látja és érzi. És mindezek mellett

Harmadszor egyházi hatóságától függővé kivánnám tenni azt, hogy a pap vállalkozhatik-e a képviselői mandatum elfogadására vagy sem? Mert az egyház kormánya előtt nem lehet közönyös dolog az, hogy gyülekezetek miként kormányoztatnak s mihelyt valaki lelkészi hivatalt vállalt, megszünt idejének feltétlen ura lenni s olyan kötelékbe lépett, mely reája kötelességeket ró lefelé is felfelé is.

Tán nem hijábavaló munka ezen kérdéssel is foglalkoznunk s eziránt eszmecserébe bocsátkoznunk. Az eszmecserében olykor tanitunk és mindig tanulunk is, én az utóbbira mindig kész vagyok.

Guggenberger.

A hegyi beszéd.

Máté V: 1—16.

A nyájasan beköszöntött szép szeptemberi napok — midőn kenyértermő földeink kevés termését immár csűreinkbe is betakaritottuk — mintegy önkénytelenül adják ajkaimra a zsoltáriró szavait: *„Fölemelem szemeimet a hegyekre, mert onnan jö még nékem segitségem!“*

Igen, reménykedve, aggódva tekintünk most fel mindnyájan szőlőhegyeinkre, a honnan még oly sok szép segitséget várhatunk a szüret áldásában; ha ugyan a mostoha időjárás, az elemi csapások ezen még egyetlen s immár utolsó reményünktől is meg nem fosztanának bennünket.

Vajha megelégelné már az Úr, a természet hatalmas ura, a fejünk felett összetorlódott számtalan csapást s végét szakitaná a látogatások nehéz napjainak, hogy beteljesednék mi felettünk is a prófétai jóslat: *„A hegyek kövér musttal csepegnek, a halmok téjjel folynak és Júda örökké megmarad s Jeruzsálem nemzettségről nemzettségre!“* (Jóel III: 18. 20.)

Én kivánom, hallgassa meg az Úr az ő népének imáját, reménykedését s a szűk aratás után örvendeztesse meg a mi csüggeteg lelkeinket, a szőlőhegyek áldásival!

De jertek, tekintsünk most lelkünk szemeivel ama derűsebb tájakra, ama boldogabb hegyek felé, melyekről nem anyagi, de lelki, szellemi áldások áradnak reánk, melyeknek drága gyümölcseit nem forrázhatja le dér, nem verheti el jégeső, melyeknek ragyogó bérczeit nem takarhatják el előlünk viharos fellegek, melyekre a hivő lélek oly elvágyódólag szokott koronkint a siralmak e sötét völgyéből feltekinteni s ha egyszer lelkének szárnyain felröpült annak magaslataira, oly jól esik neki ott élvezni a vidám kilátást, az üde hegyi levegőt s elmerengni a vidék elragadó bájain.... S ime e boldog hegyek, a honnan nem testi, de lelki, erkölcsi áldások áradnak le reánk: a Sinai és Golgota, a Tábor és Olajfák hegye. A sz. hajdan ama történelmi nevezetességű helyei ezek, melyek máig is mintegy megtestesült élőtanúi a kijelentés nagyszerű tényeinek.

Ezen sz. hegyek egyike áll most az én képzeletem előtt. Nevét, megvallom, nem vagyok képes megmondani, mert azt maga a szentiró is elfeledé följegyezni. Azt azonban teljes határozottsággal állithatom, hogy ez is egyike ama dicsfényben uszó hegyeknek, melyekről áldás és kegyelem sugárzik alá a hivő lélekre.

Galileának ezen névtelen, de örökre áldott emlékű hegye volt tehát az, melyről a legszebb beszéd, az úgynevezett hegyi beszéd aláhangzott egykor az isteni szónok ajkairól s hangzik, cseng még ma is közöttünk minden igazságot éhező és szomjúhozó lélek vigasztalására.

De jertek, meritsünk tanulságot e szép beszédből! Ismerkedjünk meg e czélból elsőbben is magával a lánglelkű szónokkal, nagyszerű templomával, népes gyülekezetével, s azután hallgassuk meg magát a fönséges szónoklatot.

I.

Az Úr tehát a hegyen, a bérczes Galileának egyik szép hegyén predikált vala s a sokaság hallgatá őt nagy figyelemmel.

Hajh minő templom lehetett az, melyben e velőkig ható szónoklat felhangzott, hirdetve békét, üdvöt, testvéri szeretetet, erkölcsi boldogságot, a távol vidékről összeseregelt hivő lelkeknek! Óh az a templom, nem emberi kezek romlékony műve, hanem a természet nagyszerű temploma volt. Mennyezete maga a kék ég, tágas csarnoka maga a széles látóhatár, feldiszitve szépen a kinyilt tavaszi természet ezer tarka virágaival.

Mily festői látvány, mily lélekemelő kilátás e szép templomban mindenfelé! Keletre a galileai nagy tó csendes, sima tükre. Körötte a szépen zöldülő ligetek, mosolygó szőlőskertek s virágba borult gyümölcserdők. A lég telve dallal, telitve illattal... Nyugot felé a magas Kármel, mögötte a látóhatár szélén maga a kék tenger, az ő nyugalmas méltóságában. Északra Galilea kies irányai, teljes tavaszi pompában, s maga az egész tájék, mint egy szép ifjú menyasszony megkoszorúzva, felékitve dúsan, gazdagon a közelgő pünkösd nagy ünnepéhez... S amott messze a kéklő távolban Júdea s Júdeának bérczein a büszke Sion ragyogó tetőzete...

Ime ilyen volt az a templom, melyben Jézus hegyi beszédét tartotta. Szép és nagyszerű, mint maga a szónoklat, hol már maga a külső környezet is képes volt elbűvölni a lelket s ünnepi áhitatra hangolni a kedélyeket.

S ime e szép templomban, Istennek e dicső paradicsomában, ott állottak mindjárt a lánglelkű szónok mellett tanitványai, a tizenkét kiválasztott férfiú; távolabb a vidékről összeseregeltek nagy sokasága, kiket a Mester édes beszéde s csodás cselekedeteinek hire vonzott oda Galilea környékéről, Tirus és Sidon messze tájékairól, hogy élő tanúi lennének annak a hatalmas beszédnek, melynek meghallgatására s áldásainak élvezésére nemcsak a tanitványok kis köre s nemcsak egy kiválasztott nép van följogositva, hanem jogositva van arra kivétel nélkül minden hivő lélek.

Ime ily helyen s ily körülmények közt predikált tehát Jézus, a szónokok ama szónoka, a mesterek ama nagy mestere, ki nagyobb volt a sinai hegy Mózesénél, nagyobb a Kármel Illésénél, nagyobb a Sion Dávidjánál,

sőt nagyobb magánál Péternél és Pálnál; az, kiről maga Isten igy nyilatkozott egykoron, a Jordán folyam partjain: „*Ez az én szerelmes fiam, kiben én megengeszteltettem!*“

Szószéke volt tehát a hegy, temploma maga a szép természet. S ime épen ez illett leginkább az ő nemes egyszerűséget szerető lelkéhez. Óh mert az Úr a látszatra nem adott semmit, az üres külsőségekre súlyt nem fektetett soha. Neki minden hely, még a legelhagyatottabbnak látszó is alkalmas volt az ő világboldogitó tanai hirdetésére. Egy ringó halász sajka a tavon, egy szerény kőpad a források mellett, a vámszedők asztala, a folyam partján a föld pázsitja, a fák hűs árnya, a mint az alkalom magával hozta, mind — mind szolgáltak már neki szószékül, templomul...

Most a hegyet választá kathedrájául, s itt e magas, méltóságos helyről adja elő legszebb, legemelkedettebb beszédeinek egyikét. Ismétlem, legszebb beszédeinek egyikét. Mert e beszéd máig is egy igazi, utolérhetlen műremek, egy velőkig ható hang, tiszta, mint a hegyi lég, átható, éles, üditő és erősitő, melyben az a nemes sziv, az a rokonszenves lélek, a maga egész nagyságában, az ő eszményi fönségében mutatta be magát az ő szenvedő népének, az igazságot éhező és szomjúhozó lelkeknek.

E rövid előzmények után, jertek most már hallgassuk meg

II.

magát a fönséges szónoklatot.

Elfoglalván magas szópadát az isteni mester, megnyitá az ő beszédes ajkait s szól vala a nagy sokasághoz eképen: „*Boldogok a lelki szegények, mert övéké a mennyeknek országa*“.

„*Boldogok a kik sirnak, mert megvigasztaltatnak*“.

„*Boldogok az alázatosok, mert örökség gyanánt birják e földet*“.

„*Boldogok, kik éhezik és szomjúhozzák az igazságot, mert megelégittetnek*“.

„*Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek*“.

„*Boldogok, kiknek szivök tiszta, mert Istent meglátják*“.

„Boldogok a békességre igyekezök, mert azok Istenfiainak mondatnak“.

„Boldogok, kik háborúságot szenvednek az igazságért, mert azoké a mennyeknek országa“.

„Boldogok lesztek ti, mikor titeket szidalmaznak, háborgatnak és minden gonoszságot mondanak ellenetek én érettem“.

„Örüljetek és örvendezzetek!“

„Ti vagytok e földnek savai. Ti vagytok e világnak világosságai. Úgy fényljék azért a ti világosságtok az emberek elött, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket s dicsöitsék az Istent!“

Ime, ker.! igy szónokolt Jézus. Egyszerűen, röviden, a közvetlenség meggyőző erejével. Mintha mondta volna más szavakkal: Kedves hiveim! Jól tudom én azt, hogy ez élet a jókra, az igazakra csak siralomvölgye. Siralomvölgyévé teszi azt a bűn, az ármány, az emberi rosszakarat. Az elvetemültség dőzsöl, kéjeleg, éli világát körültetek, mig ti tűrtök, szenvedtek, sirtok s reménykedve várjátok sorsotok jobbrafordulását. De ne csüggedjetek! Lelkileg mégis ti vagytok boldogok. A gonoszok jóléte csak látszat, csillogó semmi, azt az önfeledt életet elébb-később követni fogja a szomorú fölébredés. Ti sokszorosan boldogabbak vagytok azoknál. Titeket boldoggá tesz az öntudat, a tiszta lelkiismeret. Ne csüggedjetek, ne kétségeskedjetek tehát szenvedő gyermekeim! habár az egész életen át könnyhullatás lenne is osztályrészetek, tietek lesz ama jobb jövő, mely kárpótolni fog az átélt nehéz szenvedésekért... Ne aggódjatok, ne csüggedjetek! Ha mindenki elhagyna is az életben, én nem hagylak el titeket soha.

Csak szivben, lélekben legyetek tiszták, gazdagok, tietek lesz a mennyeknek országa... Legyetek ti továbbra is a földnek savai, a világnak világosságai, hogy mások is lássák a ti jócselekedeteiteket s dicsőitsék az Istent...

Ime, ker.! ilyen volt az a szép hegyi beszéd, keresettség nélküli, rövid, tartalmas, érzelmes, nemesen egyszerű, a hallgatóság fogalmához mért s lelki szükségeihez illő.

Talán mondanom is felesleges, hogy a velőkig ható szó nem is hangzott el nyom nélkül, sőt talált, gyujtott,

vigasztalt, lelkesitett. Igen, a szivből jött lelkes szavak százszoros viszhangra találtak lent a völgyben, a hallgatóság fogékony szivében.

E nagyszerű jelenetnek maholnap kétezer éve immár s azóta is ki birná megmondani, hány megtört, szenvedő szivet vigasztalt meg e szép hegyi beszéd s hány feldúlt lélekben állitá helyre a megzavart erkölcsi egyensúlyt?!

E ponton, az eddig vázolt képnek mintegy ellentéteül önkénytelen merül fel képzeletem előtt ama másik szent történeti nevezetességű hegy, a sinai, melyről egykor a Jehova szigorú parancsai hangzottak. Igen, a sinai hegyről is hangzott alá egykor szózat. Ámde mily nagy, mily lényeges a különbség a két szózat között! Ott a nép szorongó félelmek között várakozott az ő vezére, látnoka, közvetitője után a völgyben s a haragosan füstölgő hegyhez nem merészelt közeliteni. Végül a sötét, vészterhes fellegekből villámlás és földrázó menydörgések közt hangzott alá koronkint a szigorú parancs: „*Ezt és ezt tedd, amazt ne cselekedd!*“ S minden kiadott parancsra nyomon következett a fenyegető, kemény itélet: „*Átok reá, ki e parancsolatot meg nem tartja!*“

Minő ellentét!

Im, a galileai hegyen már Isten nem a bosszúálló Jehova többé, hanem a gyöngéd szeretetnek Istene. Itt már dörgő átkok helyett, az áldás szelid igéi csendülnek meg. Itt nincs többé egy Mózes jobbjában magasra emelt fenyitő korbácsával, baljában a törvény rideg kőtáblájával s körötte türelmetlen, durva lelkületű rabszolga néppel. Itt maga az Idvezitő szelid, bizalomgerjesztő alakja áll előttünk, kezében az evangeliommal s ajkain a szeretet vigasztaló szózatával: „*Boldogok a lelki szegények, boldogok a kik sirnak, boldogok az alázatosak, boldogok az irgalmasok, mert övéké a mennyeknek országa*“...

Mondjátok meg, nem a legnemesebb, nem a legmélegebb érző szív nyilatkozatai-e ezek?

Igen, e kedves beszédben a maga egész fönségében tárta fel magát a hivő lelkek előtt az Idvezitő.

Ez a szép beszéd eléggé meggyőzhet minket is a felől, hogy az Idvezitőn kivül nincs és nem is lehet

senkiben másban idvesség; mert az ő evangéliuma Istennek hatalma, minden hivőnek idvességére.

* * *

Most pedig, hogy a hallott igék minél maradandóbb, minél üdvösebb nyomokat hagyjanak hátra lelkeinkben: ismételjük el röviden a mondottakat.

A nyár tikkasztó melege után nyájasan beköszöntött szép őszi napok alkalmat nyujtottak nekünk arra, hogy figyelmünket, gondolatinkat kedves szőlőhegyeink felé irányitsuk, melyek még a szűk aratás után az ő szépen sárguló, zamatos fürteikkel oly biztatólag, oly sokat igérőleg mosolyognak felénk.

Itt kifejezést adva reményeinknek, vágyainknak, aggodalmainknak, esdve kértük a természet Urát, hogy elégelje meg immár rajtunk a csapást s meghallgatva az ő szenvedő népének imáját, reménykedését: a szűk aratás után örvendeztesse meg a mi csüggeteg lelkeinket a szüret áldásival.

A földi áldásokkal biztató hegyekről áttértünk aztán gondolatinkkal ama szent hegyekre, melyekről szellemi áldás gyanánt, Jézus legszebb beszéde hangzott alá egykoron a hivő lelkek vigasztalására. Itt megismerkedtünk elsőbben is magával az áldások osztogatójával, a lánglelkű szónokkal, az ő nagyszerű templomával s népes gyülekezetével.

Végül meghallgattuk magát azt a fönséges szónoklatot, melyből annyi kifáradt szív, annyi zaklatott lélek meritett már csak eddig is az élet nehéz küzdelmeihez lelkesültséget és kitartást, s a küzdelmes élettől való megválás kinos perczeihez erőt és vigasztalást.

S most azzal az őszinte jókivánattal zárom be elmélkedésemet: adja az ég, hogy ez a szép hegyi beszéd maradandó és áldásos nyomokat hagyjon hátra a mi lelkeinkben is. Adja az ég, hogy ennek behatása alatt — mielőtt e szent helyről eltávoznánk — mi is mindnyájan az apostoli lelkesültség hangján kiáltsunk fel: „*Uram, Idvezitőm követvetlek tégedet!*“ Ámen.

Nehány idézet Gerokból.

Szabó József,
szalonnai ev. ref. pap.

A mértékletesség.

Szüreti beszéd.

Alapige: Eféz. V: 18.

A ki tanulni akar, vizsgálja figyelmesen a nagy természetet. Egy nyitott könyv az, melynek minden lapja hasznos igazságokat tartalmaz. Ha emez igazságokat az életre alkalmazva vizsgálod, hasznos dolgot művelsz és épülésed lészen belőle.

Nézd meg nyárban a kis hangyát, mily ernyedetlen szorgalommal gyűjt, takargat; s tanulj tőle takarékosságot. Tekintsd meg egy méhkasnak belsejét, vizsgáld meg figyelemmel az abban uralkodó rendet, pontosságot s tanuld meg, hogy az emberi életben is rend a lelke minden dolognak. Nézd meg a pókot, mily ügyesen szövi hálóját s tanulj tőle ügyességet.

Vagy ott van a növények országa. Az egyik gabnaszál magasan tartja föl fejét. Nézd meg jól, s látni fogod, hogy üres, magtalan. A másik a föld felé hajol, s ha újjaid között szétmorzsolod, pirosló búzaszemek hullanak belőle. Lásd, az emberi életben is igy van. Az üres fejű tudatlan ember magasan hordja fejét és kérkedik; „mig a teljes eszű bölcs megalázza magát“. A kis mustármag, melyből idővel nagy fa növekedik, megtanit téged arra, hogy a kis dolgok idővel nagyokká lehetnek. És ha látod, hogy a pirosló rózsa elhervad a nyár hevétől; ha látod, hogy a lombos ágú fának csak nem rég zöldelő levelei sárgultan hullanak le az ősz hervasztó szelétől: vedd eszedbe, hogy igy múlunk el, igy hullunk le az élet fájáról mi is mindnyájan.

Bármelyik lapjára forditsunk is a természet nagy könyvének, mindeniktől sokat tanulhatunk. A felhozott példák közűl is bármelyik tágas tért nyitna előttünk a bővebb elmélkedésre. De miután mindennek megvan a maga ideje — mellőzzük most ezeket, s forditsuk figyelmünket arra a mi épen idő- és alkalomszerű.

Nézzük meg jelen alkalommal a szőlővesszőt és annak termését a szivvidámitó bort. Csak egy pillantást kell ezekre vetnünk, azonnal egy megdönthetetlen igazságra találtunk ismét.

Én úgy hiszem, hogy valahányszor egy pohárra tekintünk, melyben csillámló gyöngyökkel habzó bor pezseg, mindannyiszor eszünkbe kell jutni amaz aranyszabálynak: Tarts mindenben mértéket.

Elmélkedjünk erről bővebben.

* * *

Isten a bort szivvidámitó italul adta. Valóban, k. h.! meg is vidámitja a bor a szivet, felfrissiti, feleleveniti az elmét. És ez szükséges reánk nézve. Hiszen sokszor annyi gond nehezedik lelkünkre, úgy ellankad elménk az élet különféle aggodalmai alatt.... Miért ne emelnők hát néhaněha ajakainkhoz a pohárt, mely megvidámitja a szivet, felfrissiti az ellankadott elmét.

Azonban ha mértéktelenül élvezzük a szőlőnek nemes nedvét: a hatás ellenkezővé lesz. Az orvosság méreggé változik. A bornak mértéktelen élvezete nem vidámitja a szivet, hanem szilajjá, vaddá teszi; nem frissiti fel az ellankadott, kifáradott elmét, hanem eltompitja, elbutitja azt.

Utasitalak benneteket a mindennapi tapasztalásra. Nézzetek meg egy vidám, mulató társaságot. Mig mindenki a mértékletesség határai között van, oly jól esik hallani a vidám enyelgő beszédeket, az illedelmes tréfákat, oly jól esik látni a gondtalan kedélyességet.

De nézd csak meg őket tovább, mi történik ha magokról megfeledkezve a határt átlépik? Az enyelgő nyájas beszédek csúfolódó szavakká, az illedelmes tréfák trágár erkölcstelen beszédekké fajulnak, s a gondtalan kedélyesség helyébe a szilaj tivornya bősz lármája lép.

És aztán az ittas ember hányszor visz véghez olyas dolgokat, melyekért ha kijózanodik önmaga előtt pirulnia kell! Hány ember bánta már meg keservesen ittas állapotában elejtett meggondolatlan szavait, melyek később veszedelmet hoztak fejére!

Bizony, k. h.! a bor mértékletesen élvezve orvosság az emberi léleknek, de mértékletlenül veszedelmes méreg! És minden mással is igy van ez a világon.

Ha elmédet hasznos ismeretekkel megrakád, s szorgalmas tanulással kimiveléd; ha lelkedet bölcs tapasztala-

tok tárházává tevéd: jól teszed ha tartasz valamit magadra. Illendő dolog is az, hogy azon ember a ki tudományban, ismeretekben mások felett áll, érezze saját becsét, ismerje saját értékét.

De vigyázz! nehogy önbecsérzeted dőlyffé fajuljon, kevélységgé, önhittséggé legyen, le ne vetkezd az alázatosságot, a szelidséget, a szerénységet, mert mindenki előtt útált és megvetett leendesz.

Szép erény a bátorság. Ékessége a férfiúnak. „Ha férfi vagy légy férfi, erős, bátor, szilárd". Szállj szembe bátran a veszélyekkel s gyáván meg ne hátrálj semmitől. De oktalanul, meggondolatlanul semminek neki ne rohanj: mert igy bátorságod esztelen vakmerőséggé lészen, mely veszedelmet hozhat fejedre.

Ha testedet tisztességes, sőt csinos, divatos ruhákkal feded, ha jól táplálkozol, ha magadtól az ártatlan élveket meg nem vonod s a hasznos mellett még a gyönyörűségesre is költesz: bölcsen cselekszel, — feltéve, hogy van benne módod. De vigyázz! nehogy mindez biztos anyagi jólléted hátrányára történjék; óvakodjál, nehogy kényelemszeretéted pazérlássá fajuljon, mert előbb-utóbb magad bánod meg.

Ha nemcsak a mára, de a holnapra is gondolva takarékosan gyüjtögetsz; ez becsületedre válik. De ha takarékosságod fösvénységgé leszen, ha nem adsz enni az éhezőnek, inni a szomjúhozónak, ruhát a mezitelennek, ha fásult szivvel fordulsz el a nyomornak könnyeitől: akkor eleven szenet gyüjtöttél a te fejedre s nem fogsz lakosa lenni amaz országnak, mely az igazak számára készittetett.

Szent kötelességed vallásodat szeretni. Csak úgy lehetsz kedves Isten előtt, ha a Jézus által földre hozott tudománynak hű követője vagy. De ha eltéveszted szemeid elől a vallásnak ama törvényét, hogy Isten előtt minden ember egyenlő, ha más vallású felebarátaid iránt türelmetlen vagy: akkor csak névleg vagy keresztyén, de szivben lélekben nem, s az Úr előtt az itéletben meg nem állhatsz.

A mikről eddig szólottunk, azok mind a lélek munkakörébe tartoznak; mert hiszen a tudomány, a kevélység, alázatosság, bátorság, gyávaság, vakmerőség, bőkezűség,

fösvénység, vallásosság, türelmetlenség mind a léleknek, a szivnek dolgai. Szálljunk most lejebb gondolatainkkal közvetlenül a test életére, s látni fogjuk, hogy itt is érvényesiti magát az aranyszabály: Tarts mértéket mindenben.

Az illendő mértékben élvezett bor nemcsak a szivet, lelket vidámitja meg, de egyszersmind erőt, rugékonyságot is ád az elerőtlenült, kimerült testnek. Azonban túlságosan élvezve elerőtleniti a testet, elveszi annak erejét, lankasztja az izmok rugékonyságát.

A ki munkájában elfáradva, magát egy-két ital borral felfrissiti, az munkáját kettőztetett, újult erővel képes folytatni. De ha kelleténél többet iszik, serénysége lomhasággá válik, teste elnehezül, s karja lankadt leszen.

A ki kevés borral él, annak teste megtartja épségét, erejét, a mértékletes ember hosszú életre számithat. De a mértékletlenség tönkreteszi a legerősebb testi szervezetet is. Avagy nem erre mutatnak-e a korán elhomályosuló szemek, a reszkető inak és kezek? Nem lesz-e a részeges ember már élete delén roskadt, erőtlen öreggé?

Épen ilyen hatással van minden más anyagi élvezet, vagy munka is az ember testi szervezetére. A sok édesség elrontja a gyomrot s betegséget szül, a szertelen munka, túlságos szorgalom kimeriti a testet, a ki pedig folyvást a semmitnemtevés lágy párnáján pihen, puhává, gyengévé leszen. Lassan járj, tovább érsz! Tégy mindent a mértékletesség határai között. Dolgozzál szorgalmasan, de erődet túl ne feszitsd, add meg a testnek a szükséges nyugalmat, de ne heverj czéltalanul, mert tunyává, lomhává leszesz. Tarts mértéket munkában, nyugalomban egyaránt.

—

Lássátok, k. h.! a vizsgálódás, elmélkedés, melyet a szőlőtőke és bor körül tevénk, nem volt haszontalan fáradság, mert megtanulhattuk, hogy lélek és test egyaránt csak a mértékletesség határai között felelhet meg rendeltetésének. Oh vajha cselekedeteinket mindenkor ekkép intéznénk.

A gondviselés nem azért halmoz el bennünket testi és lelki áldásaival, hogy azokkal visszaéljünk, hanem azért, hogy azokat bölcsen és okosan használjuk. A nagy ter-

mészetben minden azon az úton halad, melyet neki a gondviselés kijelelt, s nem tér el attól csak egy hajszálnyira sem. Vegyük szivünkre ezt, s ne lépjünk túl az előnkbe szabott határvonalon. Oh mi szép volna, atyámfiai! ha községünk lakosai közül senki meg nem részegednék a bornak miatta, versengővé, csúfolóvá nem lenne, s meg nem feledkeznék emberi méltóságáról. Éljetek azért az Isten áldásával mértékletesen, hogy cselekedeteitek kedvesek legyenek az Úr előtt. Amen.

Kálmán Dezső.

Egyházi beszéd.

(Tűzi veszedelem után.)

Alapige: Lukács ev. X: 23—37. Az irgalmas samaritanus.

Azt irja Pál apostol a korinthusi keresztyéneknek, hogy: „*Mindeneknek munkája nyilván lészen, mert a tüz által megjelentetik, és mindennek munkája minémü legyen, a tüz megpróbálja*“. Sokszor emlegetett igazság az, hogy valamint a tűz elválasztja a tiszta aranyat a salaktól, úgy a szenvedés, szerencsétlenség a legtisztábban mutatja meg az ember lelkületének igaz mivoltát. Ilyen értelemben mondja az apostol: „*Mindennek munkája minémü legyen, a tüz megpróbálja*“. Azonban ezen apostoli mondás nemcsak képes értelemben áll — midőn a tűz alatt bármely szenvedést, csapást, nyomort érthetünk, — hanem áll ez a szó szoros értelmében is. Egy tűzi veszedelem nagyon megmutatja, hogy minő szellem uralkodik valamely községben, minő érzület van annak lakosaiban, s hogy mily mértékben van kiki áthatva a mai szent leczke zárszavai által: „*Eredj el és te is aképen cselekedjél*“.

Midőn mindenkinek személye és vagyona bátorságban van, midőn az emberek egymás mellett elmenve barátságos szivességgel köszöntik egymást: azt hihetnők, atyámfiai, hogy az emberek mindannyian irgalmas samaritanusok; de ha közveszély látogat meg valamely községet: akkor tapasztalhatjuk csak fájdalommal, hogy mily sok a fosztogató, mily sok a közönbös, s mily kevés az irgalmas samaritanus

Azon tűzi veszély, mely a mult napokban városunk lakosságát rémületbe ejté, s két családnak hajlékát elhamvasztá, s azon szent leczke, melyet épen ezen szerencsétlenség következtében választék mai beszédem alapjául, szolgáltasson alkalmat arra, hogy nézzük meg: mennyire feltünteti a közveszedelem azt, hogy kik hasonlatosak: I. A fosztogatókhoz; II. A közönbös paphoz, lévitához; III. Az irgalmas samaritanushoz.

I.

Megkondul a vészharang! Vannak a kik sebesen rohannak a vész szinhelyére. És mit látnak ott? Kétségbeesett arczú férfiakat, kezeiket tördelő asszonyokat, siránkozó gyermekeket, betört ajtókat, tárva-nyitva álló éléskamrákat, halomra dobált bútorokat, ruhaneműeket. A közfigyelem és törekvés a pusztító elem leküzdésére irányul, s megmentésére annak, a mi megmenthető. Nemde kedvező alkalom ez a zavarosban való halászásra? Oh igen, s vannak is ott a kik halásznak. A sziporkázó, pattogó rémes tűzár megfosztja a szerencsétlen családokat attól, a mit vagy drága pénzen, vagy verejtékhullással szereztek táplálтatásukra, és testük fedezésére; és a falatot, öltönydarabot, melyet megkimélt a tűz, megmentett a felebaráti szeretet, elorozzák e fosztogatók, kik hasonlatosak a varjakhoz, melyek a csatában elesett hősök megtört szemeit kivájják. Vajjon mennyivel jobbak e fosztogatók azon útonállóknál, kikről a felolvasott szent leczkében hallottunk? Bizony nem jobbak, sőt rosszabbak. Olyanok, a milyenekre Jézus nem is gondolt. Képzeljétek mintha ama holtelevenen vérében fekvő utasemberhez odalopódzott volna valaki, hogy a mit rajta ama fosztogatók meghagyának, azt is elvegye tőle!

Fájdalom fogja el minden jóérzésű ember keblét, midőn ilyent kell tapasztalnia; fájdalom, mert ez arra mutat, hogy az igének elhintett magvai sok kebelben hullanak kemény kősziklára.

II.

Megkondul a vészharang! Megdöbben a sziv... elakad a lélegzés... Első gondolatja mindenkinek: nem-e az én házam, nem-e a szomszédomé? Sietve rohan mindenki! De fájdalom, hányan vannak, a kik ha a legközelebbi hegyről meglátják, hogy sem saját, sem szomszédjuk háza nem forog veszedelemben, hanem az ő hajlékjoktól távoleső útczában dühöng a tűz: jólélekkel visszafordulnak s folytatják a félbeszakitott munkát, vagy összedugott kézzel bámészkodnak a más szerencsétlenségén. Oltani menni? Ugyan minek? Hiszen majd eloltják. Lesz ott ember elég. De nem is tudnak vigyázni. No majd máskor jobban vigyáznak. Igy beszélnek sokan, és nem segitenek.

Nos atyámfiai! hát ezek nem hasonlatosak ama paphoz és lévitához, a kik elsiettek nyomorban fetrengő felebarátjuk mellett a nélkül, hogy rajta segitettek volna? Higyjétek meg, hogy még rosszabbak ezeknél. A pap és a lévita nem ismerék ama szerencsétlent, még nevét sem tudák, soha életükben nem látták; mert bizony mondom nektek, hogy ha ama pap, vagy lévita, egy saját falujabeli embert ismer föl az úton fetrengő nyomorultban: nem ment volna el a nélkül, hogy ne segitsen rajta. De vajjon azok, a kik közönyösen el tudják nézni, mint hamvad el felebarátjuk hajléka és szerzeménye, nem tudják-e azt, hogy a kiket a szerencsétlenség sujt vagy fenyeget, azok velük egy községben laknak, egy templomban imádkoznak, velük egy határ földjét szántják s majdan egy temetőkert sirhantjai fedik hamvaikat. Nincsen róla szó, hogy ama rablóktól kifosztott szerencsétlen segélyért kiáltott volna, mert hiszen holtelevenen némán fetrenge; de vajjon itt nem hangzott-e a segélykiáltás, nem zúgott-e a vészharang folyvást, nem emelkedett-e magasra a füstoszlop? De ők hallván nem hallottak, látva nem láttak. Hátha majd ők is kiáltanak embertársaikhoz segélyért, s nem hallgattatnak meg; hátha majd zörgetnek az isteni kegyelem ajtaján s az nem nyittatik meg számukra!

III.

Megkondul a vészharang és vannak — hála Istennek — a kik sietve rohannak a vész szinhelyére, hogy segitsenek s mentsék meg azt, a mi megmenthető. Ezek hasonlatosak az irgalmas samaritanushoz; ezek értették meg és érezték át, mit tesz a mit Jézus mond: „*Eredj el és te is aképen cselekedjél*“. Ezek nem nézik messze van-e a tűz, nem fontolgatják saját házuk veszélyben forog-e vagy nem, arra sem gondolnak, rokonuk-e vagy közeli barátjuk-e a kire a csapás súlya nehezül. Nem látnak mást csak a veszedelmet, nem hallanak mást csak a jajkiáltást, meg a vészharangot, nem éreznek mást csak a szeretet és szánalom érzetét, s nem gondolnak másra csak a mentőeszközökre. Az irgalmas samaritanus barmára emelte a szerencsétlent; ezek sem kimélik sem barmaikat, sem szekerüket. A samaritanus magához ölelte a vérezőt, nem sajnálván ruháját; ezek sem sajnálják ruháikat. A samaritanus gyalog ment a forró homokban; ezek sem kimélik lábaikat az izzó zsarátnoktól. A samaritanus nem kimélte idejét, félbeszakitotta útját; ezek sem kimélik idejüket, hanem félbeszakitják munkájukat. És, hogy a kép teljes legyen, s a hasonlatosságtól semmi se kerülje el figyelmedet: nézd, a mint a samaritanus más nemzet, más tartomány fiával tesz jót: úgy emez igazi felebarátok között is találkoznak más község szülöttei és kiknek ha szivük velünk érez is, ajkuk más nyelven beszél.

Im atyámfiai, lássátok mily nagy igazságot szól Pál apostol midőn ezt mondja: *Kinek minémü legyen munkája, a tüz megpróbálja.* Ugy-e bár nálunk is megpróbálta a mult heti tűz, hogy kinek cselekedete melyikéhez hasonló? ama fosztogatóéhoz-e, vagy a lévitáéhoz, vagy pedig az irgalmas samaritanuséhoz?

A kiknek cselekedete ama fosztogatóéhoz volt hasonló, az hallja meg a parancsot: *A ki oroz vala, többé ne orozzon!* A kinek cselekedete a közönyös papéhoz és lévitáéhoz hasonlitott, az hallja meg a parancsot: *Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!* A ki pedig úgy cselekedett mint az ir-

galmas samaritanus, az vegye szivére e szózatot: *Tartsd meg a mi nálad vagyon, hogy senki a te koronádat el ne vegye.* Amen.

Kálmán Dezső.
Lágler Sándor.

Keresztelési beszéd és ima

A mi segedelmünk légyen az Úrtól, a ki teremtette a mennyet és a földet. Amen.

Szeretteim az Úrban! Az ó-testamentomi törvényben igy szól Jehova Mózes által: „*minden első szülöttet nékem szentelj, mert enyim az, ezt mondja az Úr!*“

És Jézus, a ki nem jött a törvény eltörlésére, hanem annak betöltésére, e követelést nemcsak hogy megerősitette, de minden gyermekeinkre kiterjesztette, mondván: „*Engedjétek a kis gyermekeket én hozzám jönni, és ne tiltsátok el én tőlem, mert az övéké a mennyeknek országa*“. Az Üdvözitő, a jó pásztor, kinek drága áron, vérén váltott tulajdona a nyáj, nem engedi, hogy valaki az ő báránykáit kiragadja kezéből.

Közelebbi joga van az Úrnak a gyermekekre, mint a szüléknek, mert annak az Atyának gyermekei ők, kiről minden házi cseléd neveztetik mennyen és a földön. A szülékre csak ideiglenesen vannak azok bizva, a számadásnak szigorú kikötése mellett.

Hogy-hogy — szeretteim — a Jézus vallása, a szeretet vallása oly szigorú volna, hogy elvitatná az apától, az anyától a jogot, gyermekeiket egészen az övéiknek mondhatni? A szelidlelkű Üdvözitő mondhat ily kemény itéletet: „*Valaki az ő fiát vagy leányát jobban szereti mint engemet, az nem méltó én hozzám?*“

Nem, a ker. vallás nem tesz erőszakot a természet adta, a józan ész szentesitette szülői jogokon és érzelmeken! Legyetek meggyőződve, hogy ha mi gyermekeinket az Úrnak szenteljük, az Úrnak adjuk át, csak úgy lesznek és maradnak azok igazán a mieink; és ha mi jobban szeretjük az Urat, mint fiunkat vagy leányunkat: csak igy szeretjük őket igazán.

Ha mi jobban szeretjük az Urat, mint gyermekeinket, csak igy fogjuk őket igazán szeretni; mert csak az az apai és anyai szeretet, mely az istenszeretetnek visszasugárzása, tiszta és szent, testet lelket éltető melegű, úgy a szerető szülőket, mint a szeretett gyermekeket ideig és örökre boldogitó. Az a szülői szeretet ellenben, mely Istent és az Üdvözitőt elkerülve akarja szeretni a gyermeket: az ily szeretet nem minden szeplő nélkül való természeti érzés, melynek melege gyakran testet lelket öl, szülőt és gyermeket egyaránt szerencsétlenségbe, kétségbeesésbe, kárhozatba dönt.

Azok a gyermekek, kiket magunknak akarunk megtartani, kiket nem akarunk az Úrnak szentelni és általadni: azok elvétetnek tőlünk gyakran már ez életre nézve, az örök életre bizonyosan; azok ellenben, kiket az Úrnak szentelünk, és az Úrnak adunk által: azok maradnak igazán a mi gyermekeink ez életben és örökre; mert csak az ilyen gyermekekkel, kik velünk együtt Isten gyermekei, dicsekedhetünk egykor Isten előtt: „Ime, Uram, itt vagynak a gyermekek, a kiket nékünk adtál, és egy is közülök el nem veszett".

Ime, szeretteim! Ti e kisdedet, szülői nevében, Istennek akarjátok általadni, hogy szülei örömére és gyönyörűségére, az emberiség hasznára és diszére, növekedjék az Isten beszédének intésiben, növekedjék és gyarapodjék mind lelkének állapotában, mind a bölcsességben, mind Isten és emberek előtt való kedvességben. Azért kivánják a szülők, kivánjátok ti is e gyermeket az Úrnak szentelni, az Úrnak általadni, hogy szülőik számára igazán és teljes bizonyosságban megtartassék úgy a jelenvaló, mint a jövendő életre. E végből kivánjátok őt részesiteni a keresztség szent sákramentomában, melyet a mi Urunk és Üdvözitőnk Jézus Krisztus szerzett, midőn közvetlen mennybemenetele előtt ily parancsolatot adott apostolainak: *Elmenvén, tanitsatok minden népeket és kereszteljétek őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanitván őket, hogy megtartsák mindazt, a mit én parancsoltam néktek. A ki hiend és megkeresztelkedik, üdvözül, a ki pedig nem hiend, elkárhozik.*

De mielőtt a keresztelés szent cselekedetéhez fognánk: tegyünk vallást keresztyén hitünkről: Hiszek egy Istenben, stb.

Ez-e, atyámfiai, a ti hitetek is? és szivből lélekből kivánjátok-e, hogy ez legyen egykor hite e kisdednek is, hogy ebben neveltetvén, oktattatván, e földön az evangeliom szerinti ker. anyaszentegyháznak buzgó tagja, majdan pedig az örök életnek örököse legyen a mi Urunk Jézus Krisztus által? Ha buzgó ohajtástok ez: feleljetek „Igen"-nel.

Mi legyen a neve?

N. N. keresztellek téged az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.

Az irgalmas Isten, ki téged a szent keresztségnek általa az ő szerelmes fiának, a mi Urunk Jézus Krisztusnak anyaszentegyházába fölvenni méltóztatott, tartson meg tégedet mindvégig az ő kegyelmében az örök életre. Amen.

Egyesitsük már most fohászainkat és kéréseinket ez Istennek szentelt keresztyén gyermekért, következőkép imádkozván:

Mindenható Isten, kegyes mennyei szent atyánk! Áldott légy a te szeretetednek nyilvánvaló jeleiért, melyekben ezen gyermeket az ő szüleivel együtt részesiteni méltóztattál. A te kegyes őrizetedre bizzuk ennek további sorsát, egész életét. Te vezéreljed szent lelkeddel e földi élet viszontagságos, veszedelmes pályáján. Őrködjél az ő tehetetlen gyermeksége fölött, és ifjúi virágkorában ne kisértsed erején felyül. Részesitsed őt az élet örömeinek azon mértékében, melyet bölcsességed néki jónak, üdvösnek talál, az örök életre nevelő eszközül. Áldd meg mindazoknak jó igyekezetét sikerrel, kik e gyermek nevelésében szeretettel fáradozni fognak; erősitsed az ártatlanság, erény és becsület útján vezetni törekvő szülői karokat, és segitsed őt járni tanitni az ösvényen, mely te hozzád vezet, az örök életre, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Mi atyánk stb. — Áldás.

Lágler Sándor.

Halotti beszéd.

(Haffner Jánosné, szül. Ringbauer Erzsébet asszony felett. Kölesd, 1879.)

Uram! te ki magad vagy a feltámadás és az élet! légy jelen e gyászravatal fölött: a halálban életet hadd lássunk! Jőjj, és teljesitsed vigasztaló igéreted szavát lelked erejével, Te ki magad mondád: *Boldogok, kik sirnak, mert megvigasztaltatnak.* Hitet lehellj belénk, hogy eget és a földet túlélő beszéded hallatára: *a ki én bennem hisz, ha meghal is él az:* szivünk teljességéből szóló ajakak rebegjék: „úgy van, amen, amen!“

—

Keresztyének! Vérző sebet szélyebb szakitani könnyű, de áldástalan dolog. Omló könnyek árját kétszerezni szivet marczangoló beszéddel... ilyet ne várjatok tőlem. A ki nem álpróféta, a ki Istentől való, az hallgassa Isten szavát és teljesitse megbizó parancsát: „*Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én népemet!*“

Vigasztalni — be nehéz, midőn a bánatot a résztvevő sziv együtt érzi. Vigasztalni, be nehéz, midőn e szavunkat: „ne sirj, ne sirjatok“, nem követheti a koporsó födelét fölszakitó, a siratottat a siratóknak, a holtat az életnek és az élőknek visszaadó messiási szózat: „*Mondom néked, kelj fel!*“

Vigasztalni — be nehéz a férjet, ki életének delén koporsóba zárta lelkének felét, hőn szeretett nejét, kicsike gyermekeinek gondviselő édes anyját! Minden pótolható... a sziv sebe begyógyulhat, a ház találhat hasonló gondosságú hű családanyát, de a gyermekek édes anyát — soha.

Hát az ősz apát — a jó testvéreket a távolban ki vigasztalja meg? Nem váratlanul, nem véletlenül jött a csapás; hosszas betegség, lassú haldoklás volt már régidőtől fogva élete. Orvosszer nem háritá el, csak késlelteté az órát; a szeretet ápolása enyhité a kinokat; de másrészt nehezité a végharczot, mert fokozta az élet szerelmét az a tapasztalás, mennyire szerették! Oh a ki itt a földön, szerető családja körében, a siron innen is már boldog mennyet talált: nehéz annak innen útrakelni, egy más hazába! Ha Egyiptom földe nem a szolgaságnak,

hanem a szeretetnek háza: száz Mózes képes lett volna-e a boldog kanaan igéretével a puszta sivatagnak inditani Isten népét?...

De hová jutottam: a mi ellen tiltakoztam, sebeket szakgatok, a helyett, hogy vigasztalás balzsamával kötözgetném; hulló könnyek árját dagasztom, a helyett, hogy apasztanám folyását. De a seb hadd vérezzék, a fájdalom hadd adja ki mérgét; a könnyek hadd folyjanak! boldog a ki fájdalmában sirhat; „boldogok, kik sirnak, mert megvigasztaltatnak!“ a könny könnyebbülés, a sirás már maga vigasztalás.

De a fájdalom csak úgy enyhül, ha Istenben megnyugvó; a keserű pohár csak úgy ürithető ki, ha Jézussal igy imádkozunk: „ne mint én akarom, hanem mint Te akarod, atyám“; a könny csak úgy könnyiti bánatunkat, ha nem szomorkodunk úgy, mint azok, kiknek reménységük nincsen; reményünk csak úgy nem csal meg minket, ha tárgya nem mulékony földi, hanem örökkévaló, mennyei... ily tárgyú reményünk pedig csak úgy lehet, ha van hitünk, — ha van hitünk abban, a ki igy szólt: *„Én vagyok a feltámadás és az élet, a ki én bennem hiszen, ha meghal is, él az“*. E hit nélkül nincs reményünk — remény nélkül nincs vigasztalásunk — nincs életünk a halálban, sőt e földi élet a halál előtt is már halál, ha örökéletet nem hiszünk.

Bánatos férj, egyebet nem mondok: higyj, szeress, remélj... higyj Istent, ki sorsunkat atyai kezekkel intézi; szeresd Istenedet, még ha ily csapást mért is reád; szeresd elhunyt hitvesed emlékét, szeresd őt gyermekeitekben, s remélj viszontlátást a jobb hazában.

Kedves gyermekek, anyátlan árvák! ti nem is tudjátok még igazán felfogni, mit vesztettetek. Ha majd láttok boldogabb gyermeket, az ifjúság sikamlós ösvényén édes anyja karján mentőtámaszt birva; ha láttok játszótársakat, édes anyai szeretetben részesülve és érzitek, hogy nincs, ki titeket úgy szeressen, senki, majd akkor tudjátok meg, mit veszitettetek.

De higyjetek Istent, ki el nem hagyja az árvát, ki még az édes anyánál is jobban, ha forróbban nem is, de

bölcsebben szeret; szeressétek egymást, atyátokat, gondviselőiteket, és reméljetek viszontlátást ama jobb hazában.

Ősz apának köztünk, itt a koporsó felett lengő gondolatja, lelke! és te távollevő kedves gyermek, jó testvérek — rokonok, barátoknak itt jelenlevő szellemi: térjetek megnyugodva vissza a koporsótól, sirtól! higyjetek Ő benne, a ki a feltámadás és az élet! Es ti mind, a kik itt, közelből és távolból, mint közelebbi és távolabbi kapcsolatban levők, összesereglettetek; te is, a boldogultnak férje után hűséges édes anyja, testvére s nagyanyja a sir szélén . . . ti hosszas hervadásának részvevő tanúi, betegségében hű ápolói, egész házanépe, mind, mind, kik elhunytán megilletődve vagytok: meritsetek vigasztalást, erőt, reménységet az örök élet, a halhatatlanság, a feltámadás hitéből! Ha ég és föld elmulnak is, megmarad annak beszéde, a ki mondá: *Én vagyok a feltámadás és az élet, a ki én bennem hiszen, ha meghal is, él az.* Amen.

Lágler Sándor.

A papi szent hivatal.

(Folytatás.)

5. Ezekután az eszközöket is meg kell mutatnotok, melyek által a ker. vallás által előirt kötelességeket gyakorolhatják. Sokszor tudják azt, hogy le kell mondani valami bűnös szokásról, de erőtlenek, nem tudják a módját hogyan kell megszabadulni, mi legyen az első lépés? Szükség azért, hogy a pap segitse őket. Könnyiteni kell a kegyesség útját, nem lesz ez lehetetlen, csak a pap az evangelium igaz lelkére (természetére) vigyázzon, s azt kövesse szüntelen! meg kell mutogatni, hogy kezdetben megelégszik Isten avagy csak jószándékunkkal is, csakhogy az tökéletes szivből származzék!

6. El kell háritani a lelkiismeret akadályait, kiváló eszköz ez, hallgatóitok meginditására, — mert mikor már érzékeny a lelkiismeret, minden jóra könnyen hajlik, — többet ér ez a feddőzésnél. Ezt (t. i. a lelkiismeret meginditását) pedig nagyon el szokták hanyagolni a predikátorok, s inkább feddőznek, p. az uzsorás ellen igy dörögnek: „jaj neked! ha vissza nem adod a mit nagy uzsorával mástól elvettél“ stb., holott sokkal több foga-

natja lenne az ilyen formának: „azt kérdi talán immár valaki: ha idvezül-e a ki ilyen s ilyen dolgokat cselekszik; és mit kell néki ilyen állapotjában cselekedni? ezt mondom e kérdésre“ stb., az ilyen út, alkalmasabb a megilletődésre.

Ezekből sejthetitek, miképen kell az alkalmaztatást ejteni. Némelykor jó legutoljára hagyni a hasznokat, de némelykor nem. Ha veszitek észre a hatást, — rögtön mondjatok Ámen. De ha van még valami, a mivel felindithatjátok őket, tegyetek alkalmazást. Nem lehet úgy traktálni a moralis sermokat, hogy sokszor sok apróságokra ki ne terjeszkedjék a pap; de vigyázzon, hogy azok izetlenek, a kathedrához illetlenek ne legyenek.

XXVIII. Rész. Alkalmi sermo-k.

Ilyenek bőjtnapi*), úrvacsorai stb., ezeknél — a fentebbiek szem előtt tartásával — ezekre vigyázzatok:

1. Ne nyargaljatok a textuson, hanem szóljatok alkalomszerűleg. Ha épen tökéletesen ráillik a textus arra, a mi az egybegyűlés oka, ilyenkor röviden megállapodhattok rajta, — p. ha úrvacsorakor I. Kor. 11: 28. a textus, — lehet?

2. Ilyen alkalmakkor nagyobb buzgóság szokott mutatkozni, tehát a mi a tudományra tartozik, hagyjátok el, s inkább az intésre, az alkalmazásra fektessétek a fősúlyt. Haszonra kell forditani a hallgatókban mutatkozó jó hajlandóságot, gyujtani az áhitatot, segiteni rajta, hogy jövőre — a mi jó dologra szánta magát — azt véghez is vigye.

3. Vigyázzatok, hogy abba a hamis képzelődésbe ne essék a nép, hogy csak ahoz a naphoz köttetett a buzgósága, mert nagyon hajlandó arra, hogy ilyen sz. napokon elvégezvén áhitatosságát, máskor gonoszul éljen. Ha látjátok, hogy a nép megilletődött, iparkodjatok rávenni, hogy buzgósága ne lankadjon, hanem újabb erőt vevén, szüntelen nevekedjék.

XXIX. Rész. A predikációk részeiről.

XXX. Rész. Az exordiumról.

Kérdésbe tették sokan: szükséges-e ez? Én nem merem ezt a kérdést meghatározni, jó némelykor, de másszor el is maradhat, az bizonyos, hogy mindenkor kevés haszna van! Nem kell sok időt vesztegetni rá, mert ez a rész legkevésbé tar-

*) Itt egyszer mindenkorra megjegyzem, hogy szerző után én is a bőjt alatt nem koplalást, hanem evangelium szerű magábaszállást elmélkedést értek, minő péld. a bűnbánati alkalom. *K. F.*

tozik a predikáczió valóságára. A régibb Atyák épen nem használták, de mivel Klaudé megkezdé, s nagyban bizonyitgatá szükséges voltát, s azóta sokan használják; de meg, mivel vannak alkalmak, mikor elkerülhetlen, halljatok egyet-mást róla:

1. Használhatjátok, mikor rendkivüli alkalom áll elő;

2. mikor idegen helyen predikáltok. Ilyenkor sem szükséges, hogy nagyon fáradjatok miatta, mert csak idővesztés mind a papra, mind a hallgatókra nézve, — ha teszitek, ezekre vigyázzatok:

a) Sohse csináljátok meg előre az exordiumot, hanem utoljára, — miért? megmondja Cicero, irásközben sok oly gondolat ötlik elmétekbe, a mely jó lesz előbeszédnek, — Ő mindig igy cselekedett;

b) ha munkaközben jut valami eszetekbe, irjátok le, de ha semmi se jő, ne törjétek magatokat utánna, mert ha munkával akartok hozzájutni, semmire se mentek, ez is jele, hogy igen haszontalanok az előbeszédek, mert azoknak feltalálásáért gyötörni kell eszünket. „Nam quod naturale est, sponte fluit“;

c) rövid legyen, — ne legyen benne olyan, mihez magyarázat kivántatik, ha valamely históriából veszitek, elég lesz csak megemliteni azt;

d) se pompázó, se mély dolgot magában foglaló ne legyen, legjobban megmondja Cicero: „Exordium gravitatis plurimum habere debet; splendoris, festivitatis, concinnitudinis minimum“;

e) hacsak nagy ok nem kényszerit rá, sohsem kell közönséges hasonlatokon kezdeni;

f) el lehet a predikációt azon is kezdeni, hogy kijelentitek, miről fogtok szóllani, vagy a felosztáson, vagy valami sz.-irási helyen, felvehetitek a körülményeket is, mint Pál, Csel. 17. (Ez utóbbi szeréntem is a leghatékonyabb!)

El lehet pedig hagyni:

a) mikor a pap valami materiát egyvégtiben traktál a maga ecclájában;

b) mikor nem látja szükségesnek;

c) mikor bő a tárgy, mert ilyenkor szükség megkimélni a hallgatók figyelmét!

XXXI. Rész. A függésről.

Nem mindenkor szükséges a materiának fentebbiektől való függését vizsgálni, sőt ha önként ki nem mutatja magát, el is kell hagyni. Ha például teljes értelmű textusról predikáltok, épen

nem szükséges a függést keresni s emlegetni, akkor sincs helye, mikor a buzgóság valamely mozdulatit foglalja a leczke magába stb., im, olyankor szükséges:

1. Mikor világositására szolgál a textusnak, mivelhogy egybe van a leczke a felsőbbekkel köttetve, mint Róm. 8: 1.;

2. mikor egy materiáról egyvégtében nehány tanitás tétetik. De mindenkor rövidnek kell lenni az ilyen függésnek, mert semmi sincs izetlenebb mint a hosszas egybekötések, melyek gyakorta felmennek a rész kezdetére; vagy olykor a levélnek (a sz.-irás valamely könyvének) egészen az elejére is!

XXXII. Rész. A részekre osztásról.

Itt Klaudé megkülönböztetését (distinctio) emlitem először is: „különböznek egymástól a predikácziók és a textusok felosztásai".

Mikor látjuk, hogy a textusban nincs természetes részreoszlás, haszontalan felosztani, elég ilyenkor némi feltételekbe (propositio) foglalni, és a predikácziót osztani részekre, — osztatlan maradván a textus.

Mikor kelljen a textust s mikor nem részekre osztani, megkivántatik, hogy jó feje, s helyes itélőtehetsége legyen a papnak.

Ha az oktatás, vagy valamely tárgynak megmagyarázása a czél, jó előre megmondani, micsoda rendet akar követni, ez által a figyelmet mintegy magára vonzza; de ha intés a czél, nem szükséges a felosztás.

A régi Atyák nem igen éltek a felosztással, s ezért nem is mindig van jó rend az ő predikáczióikban.

Némely textusokból önként folyik a felosztás, elég ezt követni, p. a történetiek elég világosak szoktak lenni.

Vannak azonban olyanok, melyek p. betű szerint való, és lelki értelmet foglalnak magukban, itt is kész a felosztás.

A profeticus-okban elébb magyarázni kell, azután a beteljesedést mutatni meg.

A hasonlatosságokat (példabeszédek, ábrázolások stb.) elöladókat röviden meg kell magyarázni, hogy t. i. honnan vétetett a hasonlatosság, azután kell a jelentett dologra menni.

A nem tulajdonképeni értelemben vett igék-ben elébb megmagyarázandók mindazok, melyek homályosokul látszanak, azután kell a dolog valóságára lépni át.

A melyekben valamely dologra, vagy történetre van czélzás, p. János 6. r. a mannára, elébb ennek históriájáról kell beszélni, azután az alkalmazásra menni.

Vannak még olyan textusok is, melyeknek két értelmük lehet, — egyik igaz, másik hamis. Sokszor a hamis értelem közönségesebb, ilyenkor: meg kell czáfolni a közönséges értelmet, s alaposan meg kell állapitani az igazi értelmet.

Hogy azonban a sermo-kban (melyekben t. i. valami materia traktáltatik) jobban eltalálhassátok a felosztást, némely szabályokat adok, ilyenek:

1. Jól fel kell venni s megérteni a textusnak különös czélját, mert ez annak lelke és veleje, hogy valamikép ne csináljunk abból részt, a mi nem szolgál a leczkének valóságos czéljára! p. o. mikor Csel. 14: 22-őt „Sok háborúságok által kell nekünk az Isten országába mennünk“ venném fel, s az „Isten országát“ egy rész gyanánt traktálnám, helytelenül cselekedném, mert e textusban nincs egyébről szó, mint a nyomorúságokról, ez benne a czél!

2. Úgy kell felosztani, hogy az első rész alapul szolgáljon a másodiknak, — amaz a természet rendje szerént elöljárjon, s ne kelljen a másodikban ismételni, vagy a másodikat az elsőben anticzipálni, — például nézzétek: Kol. 3: 2.

3. El kell kerülni a sok rész csinálást, fárasztó ez a hallgatókra, ha épen elkerülhetlen, röviden kell mindenikben traktálni.

4. Különösen vigyáznotok kell a világosság, rövidség és természeti egyszerűségre, mert ettől függ minden. Ha a hallgató át nem érti felosztástokat, nem tud követni. Ne kövessétek azonban azokat, kik ugyanazon egy felosztást különféle módon repetálják, még pedig olykor a komédiásoktól vett szóllásformákkal, — ez zavarja a hallgatókat, s nem is illik kathedrába!

XXXIII. Rész. A főbb részeknek apróbbakra való osztásáról.

Ez némelykor igen hasznos és szükséges, péld. ha a feltámadásról beszéltek, igen helyesen tesztek, ha szóltok 1. igazságáról; 2. természetéről, az első részt megint felosztjátok három, vagy négy próbára, melyek megállapitják ezt az igazságot.

A mely dolgok önként bizonyos részekre oszlanak, jó meg-

mutogatni azoknak nemeit és grádussait, p. ha a szeretetről szóltok, szóljatok igy: a szeretet közönséges meghatározás szerént oly keresztyéni erény, mely arra ösztönöz, hogy szeressük felebarátinkat s velük jól tegyünk. Ennek több fokai (gradus) vannak, kezdjétek a legalsón:

a) szeressük azokat, kik minket szeretnek, — lépjetek fölebb:

b) tartozunk szeretni azokat is, kik minket nem szeretnek, — lépjetek a legfelsőre:

c) szeretnünk kell azokat is, kik minket gonosszal illetnek.

Itt is vigyáznotok kell, hogy sok újabb felosztást ne csináljatok, mert a hallgatók nem követhetik a papot.

Lehet hát a predikáczió főbb részeit apróbbakra felosztani, de ez apróbbakat ismét feldarabolni nem szabad!

XXXIV. Rész. A tractatio.

Leghosszabb része ez a predikácziónak, mégis erről szólok legkevesebbet, mivel eléggé megmutattam, miképen kell a különféle predikácziók nemeit traktálni, a textusok különböző volta szerént, csak egy intést adok, mely is ez:

miután egyszer röviden felosztottátok a textust, rögtön a traktáczióra menjetek, s ne kövessétek azokat, kik nagy készülettel fognak az első részhez, vagy a többihez is. Kedves dolgot cselekszik hallgatói előtt a pap, mikor megkiméli őket, s nem tölti haszontalanul az időt!

XXXV. Rész. Az alkalmazásról.

A legutolsó, de kétségkivül leghasznosabb s egyszersmind legnehezebb része is a predikácziónak, — nem hiába hivják ezt papok keresztjének. Itt már csak a természet és kegyesség által mehetünk valamire, itt egyedül a szív munkálkodik, némely szabályokat közlök veletek erre nézve, elébb közönségesen, azután különösen:

XXXVI. Rész. Az alkalmazásról közönségesen.

Itt először két observatiot teszek fel:

1. Megkülönböztessétek az alkalmazást a berekesztéstől (epilogus.) Mert a berekesztés nem egyéb tulajdonképen, mint az addig mondottaknak recapitulatiója, melyben a predikátor, az addig hallottakat megint röviden elébök terjeszti hallgatóinak, igy szokott végezni Cicero. Ellenben az alkalmazásban az addig mondottakból bizonyos elmélkedéseket (reflexio) hoz ki a pap, melyeket alkalmasokul itél hallgatói megilletése s felindi-

tására, ezért az alkalmazás rendszerint szélesebben kiterjedő mint a berekesztés. De tudnotok kell, mikor kelljen egyik vagy másikkal élnetek:

mikor nemcsak megmagyaráztatott, hanem alkalmaztatott is a materia, nem szükség új alkalmazást tenni, elég valamely rövid de világos berekesztés.

Ellenben szükség alkalmazást tenni, és hasznokat hozni ki a magyarázott textusból:

a) mikor a materia valamely hitágazatot vagy czikket foglal magában, mert nem elég csak tanitani, hanem szükség praxist és hasznokat is ragasztani mellé;

b) mikor moralis a materia, mert ekkor szükséges a meghallott dolgokat, a különböző személyek, hely, idő s körülmények szerént alkalmaztatni. Vigasztalni, feddőzni, ostromolni kell a bűnöket, a mint a kezünkre bizott nyáj szüksége kivánja.

2. Meg kell rázogatni e kérdést: szükséges-e mindenkor alkalmazást tenni?

A miket mondék, abból láthatjátok, hogy nem mindenkor szükséges, elég csak a berekesztés is;

a) mikor az egész predikáczió majd mind csak alkalmazásból áll;

b) mikor imitt-amott beleelegyedett a haszon, e két eseten kivül sohse kell elmúlatni.

Van még egy kérdés: jobb-e ha a haszon imitt-amott elelegyedett a predikáczióban, mintha legutoljára hagyatott?

Itt szükség különbséget tennünk a közönséges és különös elmélkedések között.

Különösökül mondom azokat, melyek a kezünk alatt levő materiának holmi különös körülményeiből származnak; közönségesekül pedig azokat nevezem, melyek a textusnak valóságából (essentia) vétetnek.

Az első esetben el lehet a hasznokat a predikáczióban (in corpore sermonis) osztani, a mint a magyarázat kivánja; de a közönségesnél utoljára kell hagyni. Nem azt mondom, hogy ezt mereven kövessétek, a pap mindenkor vehet magának egy kis tisztességes szabadságot, s távol se tartozik magát folyvást egyformasággal gyötörni. *Kálmán Farkas.*

(Folyt. köv.)

Különfélék.

A) Feleletek.

A 195-ik számú kérdésre. Az áttérendőnek áttéréskor szükséges-e kimaradhatatlanul bemutatni keresztlevelét új papjának? Igenis szükséges, mert csakis igy igazolhatom, hogy nem vettem fel egyházamba 18 éven alóli kiskorú egyént, és csakis igy vagyok biztos felőle, hogy ama bizonyos 53-ik §-t a fejemre olvashatni nem fogják. *Rékay Lajos*, ev. pap.

A 196-ik számú kérdésre. Szerintem a 3-szoros kihirdetés megtörténtéről, és akadály be nem jelentéséről szóló távirati bizonylat, — ha a távirat feladója a hirdetést eszközlő pap: elégséges okmány az esketéshez. A sürgönyre a felek által vett 50 krros bélyeg felragasztatik s ad acta tétetik. *Egy ref. pap.*

A 197-ik számú kérdésre. A tiltott fokú vérrokonság alóli fölmentés a vallásügyi miniszteriumtól kérelmeztetik, s a miniszterium a fölmentést Ő Felsége nevében adja ki. A kérvényt, mellékleteivel együtt a püspökhöz küldjük, a püspök pártolólag fölterjeszti a miniszteriumhoz. *Keleméri László*, ref. pap.

A 198-ik számú kérdésre. Harangoztatni csak a papnak van joga. Tűzi vagy vizi veszedelemben kongathat, a ki előbb éri, a pap előleges megkeresése nélkül is; de közmunkára, vadhajtásra hivni fel a népet: ott a falu dobja. Bárminémű parádéra is csak a pap adhat engedélyt a harangozásra, a ki egyedül van hivatva arra, hogy megitélje, oly parádé-e az, melyben az egyház, mint ilyen, résztvenni hivatva van vagy nincs. *X. Y.*

A 203-ik számú kérdésre. Minden felekezet templomában csak ünnepi istentisztelet alkalmával hirdethetők a házasulandók; ünnepi istentisztelet ünnep nélkül nincs. Oly kath. ünnepen, mely nem protestáns ünnep, protestáns pap nem hirdethet. Fördős Lajos ágendája 1866-ik évi kiadása 224-ik lapján szinte igy utasit: „Csak vasárnap és ünnepnapon (önként értetik, hogy csak a magunk ünnepén) szabad hirdetnünk". Ha a káplán főnökét erre figyelmezteti: jól teszi; ha a főnök nem kapacitálható: ő a felelős — a káplán moshatja kezeit. *X. Y.*

A 202-ik sz. alatt felújitott 173-ik számú kérdésre. A törvény szerint a fiú atyja, a leány anyja vallását követi, és a törvény e rendelkezését a szülők bármelyikének halála sem változtatja meg. Ha a ref. vallású özvegy ref. vallású férfiúhoz megy

nőül: a nő első házasságából született kiskorú (3 éves) figyermek édes apja vallásában nevelendő, s ennek egyházához tartozandó. De az anyának és a mostoha-atyának nem ez az ohajtása. Utóbbi szeretné mostoha-gyermekeit törvényesen adoptálni, hogy nevét viseljék, vallásában neveltessék a fiú is (a nő első házasságából leányok is maradtak). Úgy hiszem, az adoptáláshoz szükséges a nemző szülők, árva gyermeknél a gyám — sőt a gyámhatóság — beleegyezése. Jelen esetben csak az édes anya él, de itt ő egyoldalúlag nem határozhat gyermekei sorsa és vallásos neveltetésök s egyházi hovatartozásuk fölött. Kikérendő a gyám, sőt a gyámhatóság beleegyező nyilatkozata, mely a belügyminiszteriumhoz intézendő kérvényhez mellékelendő. Máskülönben illusoriussá válnék az 1868. LIII. t.-cz. 13. §-a és az elhalt apának kiskorú fiai mindig áttérithetők volnának abba az egyházba, melynek hivéhez az anya nőül menne. *Rékay Lajos*, ev. pap.

A 206-ik számú kérdésre. Hitvesgyilkos nőt bűn- és czinkostársával én semmi szin alatt össze nem esketnék, ha fegyházi büntetésök egy részét kitöltve, királyi kegyelem útján szabadon bocsáttattak is. A királyi kegyelem megadta nekik a személyes szabadságot, de bűnös, gyilkos szerelmökről a vérfolt szennyét le nem moshatta. Egybekelhetésök érdekében lépést nem tennék, sőt minden lehető akadályt gördítenék annak elébe. Az illetőknek lelkökre beszélnék, hogy saját jól felfogott érdekök, nyugalmuk tiltja e szerelem tovább fűzését, saját lelkiismeretük fellázad ellene, minden jobb érzésű ember megbotránkozását költi fel! Példájuk, hogy mégis csak czélt értek, hány elégedetlen hitvesben költené fel a bűnös gondolatot, és érlelné szándékká és tetté, hogy hasonló módon próbáljon szerencsét! Ismerek községet, a hol egy apagyilkos, mentő körülményeinél fogva 12 évi fegyházra itélve, 7 év mulva kegyelem útján hazabocsáttatott; utána következett egy másik apagyilkos, ez 20 évet kapott; utána egy harmadik, ki ipát vágta agyon, mentőkörülményeinél fogva, pár évi börtön után otthon van. Abban a községben majd minden élemedett, gyermekeinek terhére eső apa — anya rettegés közt éli öregsége napjait, mert számitgatás tárgya lett, hogy ennek és amannak zsörtölődő apja — ipa sokkal tovább elélhetett volna, mint a hány év mulva a gyilkos fiú és vő hazaszabadult és a maga gazdája lett. Tehát kifizeti magát a bűn. Igy gondolkozik az erkölcsi érzés nagyon alantas fokán álló nép. Az egyháznak nem szabad az ilyes

gondolkozásmódot szentesiteni az által, hogy az ál-humanizmus túlzásaiban mintegy túlliczitálja az államot.

Rékay Lajos, ev. pap.

B) Kérdés.

208. Az irói tulajdonjogról szóló törvény, mint tudjuk, f. évi július elsején lépett életbe. Ohajtanám tudni, hogy ez a törvény kötelező-e az egyházi beszédirodalomra? Miután egyes munkálkodni szerető lelkésztársaim közt, csak az én tudomásom szerint is többen vannak, kik franczia, német s angol kútfők után dolgoznak s az ekként leforditott, vagy helyesebben mondva átalakitott beszédeiket egyes szaklapokban közreadják, sőt néha kötetenkint is kiadják. Kérdem: lehet-e ezt tenniök jövőre? Például, valamelyik kiválóbb angol vagy német concionator kiad egy kötet predikácziót. Nekem megtetszik s megveszem. Dolgozhatom-e én abból szabad tetszésem szerint valamelyik szaklapunk, szóval a nyilvánosság számára, vagy elébb az irótól engedélyt kell rá kieszközölnöm?

Mindezekre nézve, a kellemetlenségek kikerülése tekintetéből tisztába lenni azt hiszem, elég fontos dolog volna nemcsak az alakitóra, hanem magára a magyar egyházi beszédirodalomra nézve is. Szóljanak hozzá tiszttársaim. *sz . . .*

Irodalom.

Magyar protestans egyházi és iskolai Figyelő. Szerkeszti és kiadja Czelder Márton. VI-ik évfolyam VII—VIII. Füzet 1884. július—augusztus. Jelen szám tartalma: 1. Marteusen emlékirataiból. (Láng Adolf.) 2. A heidelbergi Káté története. (Csúthy Zsigmond.) 3. A Patens visszavetésére vonatkozó felirata a tiszántúli egyházkerületnek. (Balogh Péter.) 4. Vázlat. Csurgó multjából, tekintettel az ottani ref. gymnasium alapitására. (Csira István.) 5. Belmissió. (Nagy Imre.) 6. Külmissió. (Nagy Imre.) 7. A régiek. (Szilágyi Sándor.) 8. Külföldi könyvészet. (Thomay József.) 9. Európa, Ázsia, Afrika, Amerika. 10. Könyv és lapszemle. 11. Felhivás. (Farkas Antal.) A Figyelő megjelenik minden egy vagy két hónapban egyszer 3—6. iven. Ára egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt.

—

Evangyeliomi lelkészi tár. Szerkeszti és kiadja Czelder Márton előbb hittéritő, jelenleg felsőbányai lelkész. V-ik évfolyam VII., VIII., IX. Füzet. Jelen szám a következő szerzőktől hoz egyházi beszédeket: Győri Vilmos, Böszörményi Károly, Thomay József, Szabó József (szalonnai), Szél György, Nagy Lajos (m.-atádi), Molnár Sámuel, Fejér Gyula, Thuri Etele. — Az Evangyeliomi lelkészi tár megjelenik negyedévenként egy füzetben. Előfizetési ára az egész évfolyamnak a Figyelő megrendelői részére 2 frt, másoknak 3 frt.

—

Keresztény Magvető. Szerkesztik és kiadják Péterfi Dénes és Kovács János. Megjelenik minden két hóban egyszer. XIX. Évfolyam III. Füzet. Tartalom. 1. Az unitarismus Angliában. Gróf Goblet D' Allriella könyvéből. (Péterfi Dénes.) 2. Egész életünk a két főparancs követésétől függ. Beigtatási beszéd. (Péterfi Sándor.) 3. Egyháztörténelmi adatok. (Jakab Elek, Koncz József, Benczédi Gergely.) 4. A Britt és külföldi unitárius Társulat évi közgyűlése. (Kovács János.) 5. Párizsi levél. (Charruand.) 6. A „Magyar Állam és a ker. Magvető". (Péterfi Dénes.) 7. Költemények. (Rédiger Géza, Boros György.) 8. Az elhunytak emlékezete. Gaskell Vilmos. (Kovács János.) 9. Egyházi élet. (Raffaj Domokos. Nagy János.) 10. Különfélék. A ker. Magvető előfizetési ára egész évre 2 frt, mely Kovács János szerkesztőhöz (Kolozsvár Tiroli-útcza 6. sz.) küldendő.

—

Protestans theologiai könyvtár. Kovács Albert a vállalat szerkesztője előfizetést hirdet az 1884., 1885. és 1886-iki újabb három évi cyklusra. E cyklus hozandja Zsilinszky Mihály „Magyar (és erdélyi) országgyűlések vallásügyi tárgyalásai" és Baur „Egyháztörténelmé"-nek befejezését, az előbbit három, az utóbbit két kötetben. — Előfizetési dij három évi kötelezettséggel egy-egy évre 4 frt, vászonkötéssel 5 frt. Az előfizetések és megrendelések igy czimezendők: Kovács Albert ref. theol. tanárnak s a Theol. könyvtár szerkesztőjének Budapest, Üllői-út 4. szám. Előfizetési határidő 1884. október 1-sője.

—

Hit remény és szeretet könyve az élet kedvező és kedvezőtlen napjaira. Imádságok a magyar prot. nép számára. Csiky Lajos debreczeni ev. ref. hittanártól. Budapest, 1884. Nyomatott Hornyánszky Viktor nyomdájában. Kapható Budapesten, Kőnig Rudolf ref. lelkésznél váczi-út 76. sz. alatt. Ára: egyszerű vászonban 80 kr, finomabb vászonban 1 frt, aranyozva 1 frt 60 kr. — Jelen imakönyv — mely egyleti irodalmunk terén méltán keltett nagyobb mérvű feltünést — a következő gazdag tartalommal bővelkedik: I. Rész. Köznapi imádságok. II. Rész. Ünnepi imádságok. III. Rész. Az élet különböző foglalkozásaiban és viszonyai között mondandó imádságok. IV. Rész. Jó reményben levő és gyermekszülő asszonyok imádságai. V. Rész. Beteg és haldokló keresztyének imádságai. — Csiky Lajos imakönyve valódi nyereségnek nevezhető egyházi irodalmunkra nézve. Vallásos ihlet, melegség, őszinte érzelem vonulnak keresztül ezen imákon, s a szép magyaros, — minden czikornyát és mesterkéltséget mellőző irály, az ima hangjának eltalálása még emelik a belső értéket. Ajánljuk eme becses könyvet a prot. közönség figyelmébe.

—

Hivatalt foglaló beszéd. Irta és elmondotta Varga Lajos majtisi ev. ref. lelkész. Ára 20 kr. A tiszta jövedelem az épülőfélben levő majtisi iskolára fordittatik.

—

Egyházi beszéd elő- és utóimádsággal. A tiszántúli ev. reform. egyházkerület előtt 1884. április 27. Zwingli Ulrich reformátor születésének négyszázados emlékére a főiskola imatermében tartotta Csiky Lajos debreczeni ev. reformált hittanár.

—

Gyakorlati bibliamagyarázatok. Szakfolyóirat. Megjelenik minden két hóban egyszer. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula békés-gyomai ref. lelkipásztor. Főmunkatársak: Könyves Tóth Kálmán és Barakonyi Kristóf. — IV. Évfolyam. Május—június. Tartalom: 1. Ezsaiás próféta könyve. (Venetianer Sándor.) 2. Titushoz irt levél. (Nagy Lajos.) 3. Ó-testamentomi szemelvények. (Kis Gyula.) A szakfolyóirat egész évi ára 4 frt.

—

Közoktatásügyünk a népfenség szempontjából és annak jövendő berendezése. Irta Varasdy Lajos reform. lelkész és tolnamegyei kir. tanfelügyelő. Kiadótulajdonos a szerző. A munka megrendelhető Untermüller Alajos könyvkereskedésében Szegzárdon. Ára 80 kr.

—

A keresztyén egyház története ev. népiskolák számára, Irta Thébusz János, zólyomi ev. lelkész. Nyomatott Kecskeméten Tóth Lászlónál 1884. 30 lap. Ára 30 kr. Igazi protestans hazafias szellem lengi át e kis művet, mely a ker. egyház általános történetén a reformáczióig 16 lapon, Luthertől a 30 éves háború befejeztéig 4 lapon átfutva, a könyv egyharmad részében a magyarhoni reformáczió történetét kissé tüzetesebben tárgyalja. Szerző czélja azon nem magyar ajkú ev. iskolák szükségét kielégiteni, melyekben a magyar nyelv elsajátításának foka, egy tantárgy magyar nyelven tanulását lehetővé teszi. Ez azonban, természetes, épen nem zárja ki, hogy tankönyve magyar ajkú iskolák által is elfogadtassék. Szerző rövid és mégis világos és egyszerű igyekezett lenni. Nehéz feladat a felölelt tárgy roppant nagyságával szemben. Hasonló tárgy mellett, hasonló rövidséggel, nagyobb világosságot és egyszerűséget kivánni túlzott követelés. Tankönyvet irni, mely a tanitó részéről bővitő, világositó magyarázatot feleslegessé tenne, lehetetlenség. Ajánljuk a könyvet az ev. papi és tanitói kar és a népiskolai hatóságok szives figyelmébe.

—

Jókai Mórtól megjelent: Magyarország története a népiskolák számára. Képekkel. Kiadják a Révai testvérek. A vallás és közoktatási miniszterium által elfogadott és ajánlott tankönyv. Ára 30 kr.

A könyvecske 77 lapra terjed s felöleli az egész magyar történelmet. S a főbb eseményeket versbe szedve adja elő. A könyv előszava ekként hangzik:

A történetirás az élet tanitója s Magyarország története a magyar ember legjobb oktatója. Szükséges mindenkinek megismerni nemzete történetét, mert ebből tanulja meg hazáját okosan szeretni. S a hogy mi tartjuk meg a hazát, a haza úgy tart meg minket. Magyarország történetéből tanulja meg mindenki már gyermek korában, mennyi viszontagságokon ment keresztül nemzetünk, hányszor elbukott, és Isten hányszor felemelte újra. Lelkesüljenek már a gyermekek őseink dicső példáján, hogy követhessék őket nagy erényeikben; ellenben tanulják meg a bölcs ovakodást azokból a nagy veszedelmekből, a mikbe nemzetünk gyakran beleesett. Ez a könyvecske a népiskolák számára van irva. Egyszerű a nyelve, hogy a gyermeki ész könnyen felfoghassa s el ne felejtse soha a mit belőle megtanult: a hazaszeretetet. Isten nevelje minden jóra gyermekeinket. *Jókai Mór.*